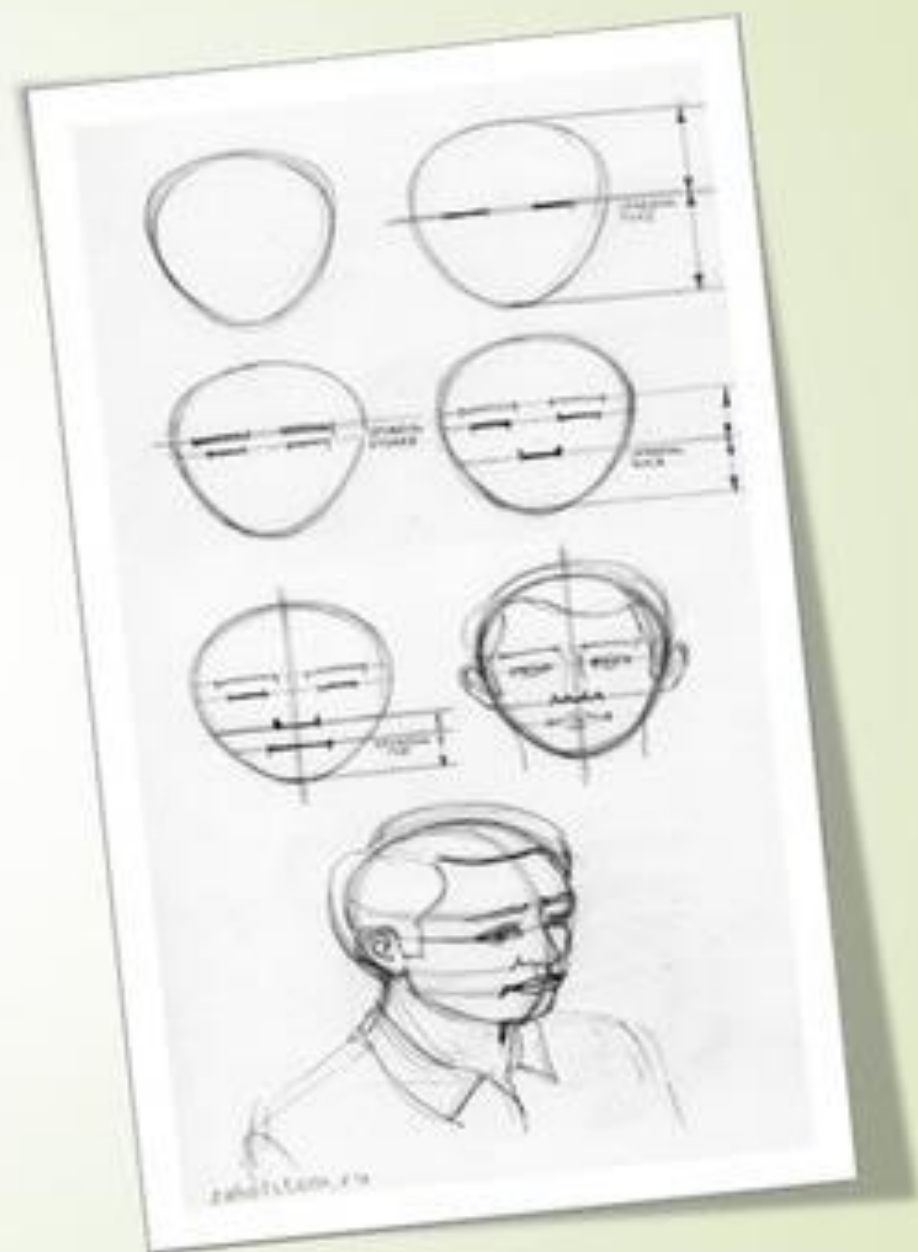

Пропорції голови

- Першими натурними постановками служать гіпсові зліпки з класичних творів скульптури, спочатку узагальненої форми (Антіной, Аполлон, Зевс), потім з більш детальним реалістичним трактуванням форми (Гомер, Сократ, Геракл, Гаттамелат, Давид) і, нарешті, - голова живої натури.

- Робота починається з розміщення зображення голови на папері - це перший етап. Перш ніж приступити до малюнка, потрібно подивитися на натуру з усіх боків, щоб правильно зрозуміти загальні форми і положення голови в просторі. Звертаючи увагу студентів на поворот, викладач пояснює, що нахил голови впливає на композиційне розміщення. На композицію малюнка впливає також і освітлення.
- Розмір зображення визначається пропорціями голови - відношенням висоти до ширини. Необхідно навчитися правильно заповнювати площину листка. Проте не слід думати, що в композиції потрібно дотримуватися якогось шаблона, наприклад при малюванні в голови в повороті три четверті або в профіль обов'язково залишати більше поле перед лицьовою частиною. Для великих майстрів минулого це не було правилом. Композицію малюнка треба вирішувати в кожному окремому випадку. Попередній досвід і художнє чуття допоможуть вирішити цю задачу.

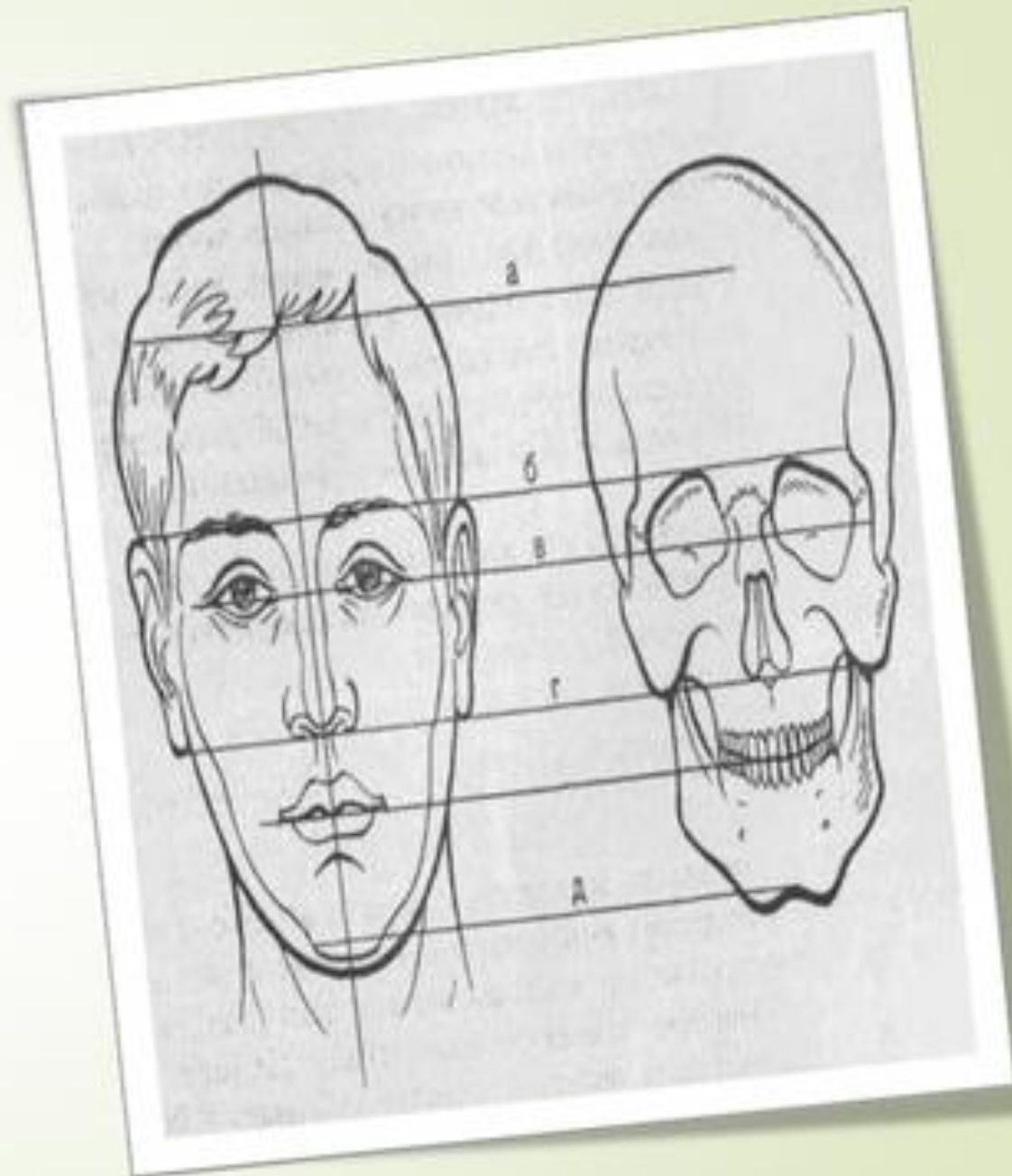
- Другий етап роботи - визначення характеру форми голови, її пропорцій і нахилу.
- На цьому етапі побудови малюнка необхідно знайти загальний характер форми голови, правильно встановити нахил і поворот голови, а також основні пропорції.
Щоб знайти нахил голови, в думках треба з'єднати прямою лінією перенісся і середину підборіддя і уявити, який кут утворюється між цією лінією і уявною вертикаллю. Вірно визначивши кут нахилу профільної лінії з вертикальною, ви знайдете і потрібний нахил голови.
Ви не повинні забувати про явища перспективи, тобто точно встановлювати горизонт, напрями йдуть в глибину поверхонь, закономірність перспективного скорочення.
Характер форми голови визначається особливостями будови кісток черепа, тому необхідно в першу чергу вивчити ці кістки.
Основну увагу необхідно звернути на кістки черепної коробки і на лицьові.
Куляста черепна коробка складається з шести основних кісток: лобової, двох тім'яних, двох скроневих і потиличної. Всі ці кістки сполучені між собою швами і складають єдину форму.

- Лицьова частина голови ділиться на три рівні частини: від лінії росту волосся до надбрівних дуг, від надбрівних дуг до кореня носа і від кореня носа до підборіддя.

Відрізок від надбрівних дуг до кореня носа, у свою чергу, ділиться ще на три рівні частини: між першою і другою частиною проходить лінія розрізу очей, яка перетинає кути очей і слъозники. Відрізок між коренем носа і підборіддям також ділиться на три рівні частини: між першою і другою лініями проходить середня лінія рота, яку часто називають лінією розрізу губ. Відстань між очима дорівнює ширині (величині) ока. Висота вуха рівна довжині носа (мал. 2).

- Для художників давнини ці закономірності пропорційного ділення голови на частини були канonom краси. В епоху класицизму античні канони перетворилися на догму академічних правил малювання. У наш час знайомство з ними допомагає початківцю правильно бачити натуру.

- Лінійно-конструктивна схема побудови форми голови людини дуже добре передана на малюнку німецького художника епохи Відродження А. Дюрера.

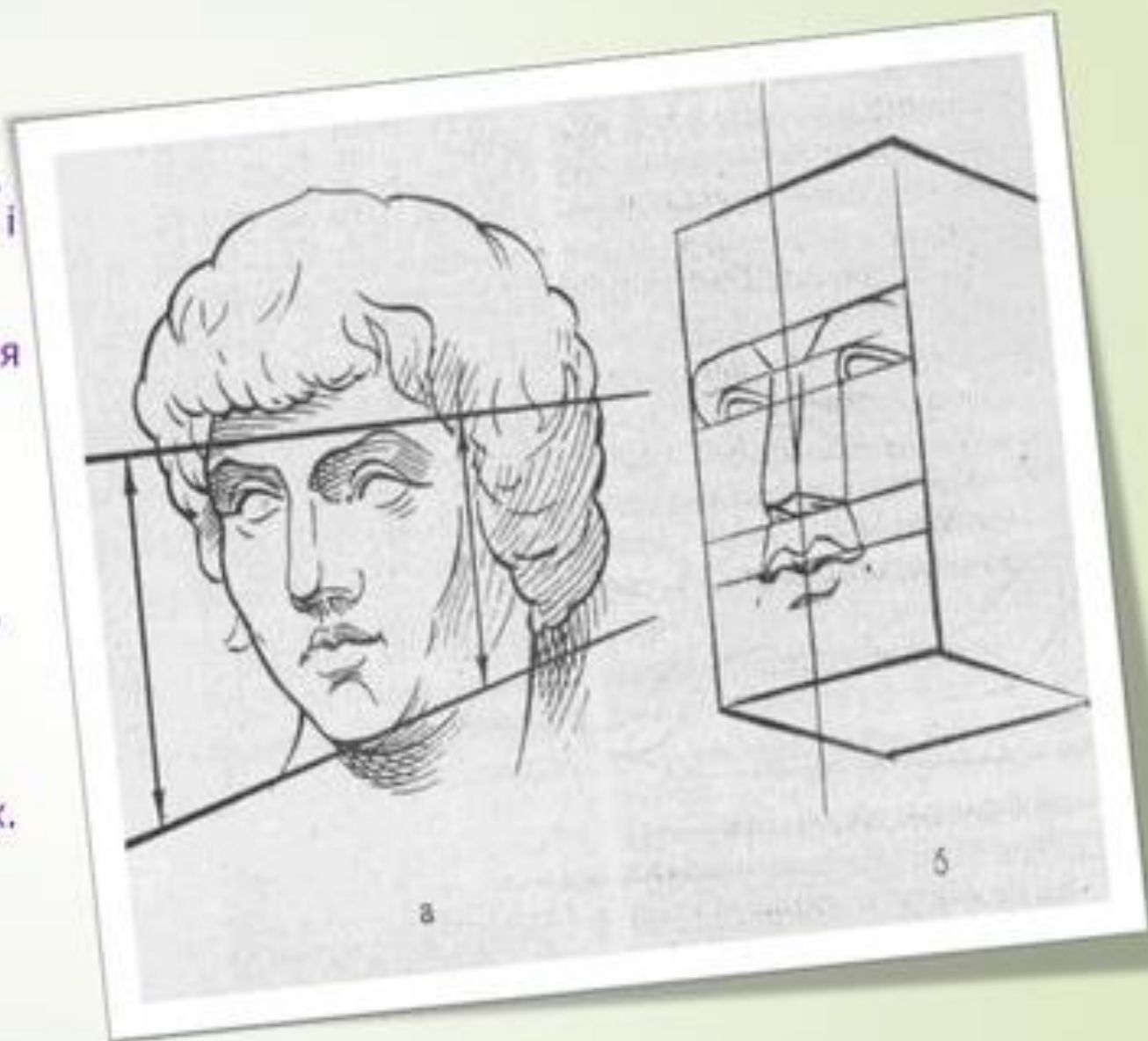
Головні конструктивні лінії ділять форму голови на пропорційні частини: від лінії волосяного покриву до лінії надбрівних дуг, від лінії надбрівних дуг до лінії кореня носа і від лінії кореня носа до лінії основи підборіддя.

Необхідно відзначити, що це умовне ділення голови на частини визначається будовою черепа.

Лінія волосяного покриву проходить через слід коренів волосся (луска). Іноді в цьому місці на лобовій кістці є невелике піднесення. Лінія надбрівних дуг проходить виступом надбрів'я через точки надочного отвору.

- Лінія розрізу очей проходить через перенісся і шви скроневих кісток і виличних. Лінія кореня носа проходить низом виличних кісток і кореня носа. Лінія підборіддя - по виступу нижньої щелепи.

Внаючи ці закономірності, можна точно визначити положення голови в просторі.

- Місце розташування ліній розрізу очей і рота визначається також згідно закономірностей будови форми голови.

Відстань від лінії надбрівних дуг до кореня носа розділити на три рівні частини, то друга лінія зверху відповідатиме лінії розрізу очей.

Якщо нижню частину обличчя від підборіддя до кореня носа розділити на три рівні частини, то верхня частина буде рівна відстані від кореня носа до лінії розрізу рота. Відстань між очима дорівнює ширині ока, тобто лінію розрізу очей від одного кута ока до іншого також можна розділити на три рівні частини. Це особливо корисно знати, оскільки наше око часто помиляється. Так, наприклад, при малюванні голови Юлія Цезаря здається, що у нього відстань між очима набагато вужче за ширину ока, якщо ж циркулем по гіпсовому зліпку зміряти відстань між очима, то можна знайти, що вона рівна ширині ока.

Висота вуха рівна довжині носа, тобто вуха розташовуються між лініями надбрівних дуг і кореня носа.

Всі конструктивні лінії - лінії надбрівних дуг, кореня носа і підборіддя, розрізу очей і рота - між собою паралельні. Ця закономірність поділу голови допомагає студенту правильно скопювати основні пропорції і характер моделі.

- Визначаючи місцезположення конструктивних ліній, їх треба шукати не на поверхні особи, а мати на увазі, що вони лежать в основі черепа. Наприклад, конструктивну лінію підборіддя слід шукати на середині щелепної кістки. Лінія кореня носа проходить не у кінчика носа, а у підстави ніздрів; кінчик же носа може бути розташований або нижче, або вище за корінь носа залежно від положення голови в просторі.

При невеликих поворотах голови важко визначити, нахилена вона вниз або нахилена вгору. І в цих випадках знання схеми конструктивної будови голови може допомогти.

При навчанні рисунку з натури велике значення має вибір точки зору, тобто місця, звідки ви спостерігаєте натуру. Абрис натури сильно змінюється залежно від того, звідки дивиться той, хто малює.

